

Motion

1976/77: 1513

av fru Andrén
med anledning av propositionen 1976/77:108 om alkoholpolitiken

Alkoholpolitiska utredningen (APU) föreslog i sitt betänkande (SOU 1974:91) att de s. k. oktrojperioderna för utskänkning av alkoholdrycker skulle avskaffas.

Som ersättning föreslog utredningens majoritet att en paragraf av följande lydelse skulle intagas i förslaget till Lag om handel med drycker:

På begäran av kommunfullmäktige skall tillståndet återkallas, om

1. förändringar uppkommit i fråga om befolkningsunderlag, bebyggelse, näringsverksamhet eller liknande förhållanden av sadant slag att i kommunen bedriven serveringsrörelse blir obehövlig eller olämplig; eller
2. i kommunen belägen serveringsrörelse motverkar syftet med av kommunen beslutade åtgärder på det sociala området.

I återkallelsebeslut enligt denna paragraf skall förordnas att beslutet länder till efterrättelse från och med viss dag, tidigast ett år efter dagen för beslutet. ---.

En återkallelse skulle alltså kunna ske utan att påtagliga missförhållanden, t. ex. ordningsproblem, förekommit. Skillnaden mot nu gällande regler skulle dock vara dels att den samtidiga omprövningen av alla tillstånd avskaffades, dels att länsstyrelsen, efter prövning av de skäl kommunen anförde, skulle avgöra om tillståndet skulle återkallas eller inte.

En reservation föreslog utredningsledamöterna Boo, Burman och Nyberg en alternativ lösning. Kommunen skulle

--- ges rätt – men ej skyldighet – att efter varje allmänt kommunalval ingå till länsstyrelsen med framställning rörande antalet och lokaliseringen av serveringsrörelser inom kommunen.

Om indragning av viss rättighet därvid påyrkas, skall länsstyrelsen vara skyldig att efterkomma kommunens anvisning. För att bereda skäligt rådrum för rättighetsinnehavaren --- kan stipuleras att en påyrkad indragning skall ske med viss fördröjning, exempelvis ett år.

Innebörden av förslaget var alltså en *möjlighet* till treåriga oktrojperioder, i de fall en kommun ansåg detta vara önskvärt av alkoholpolitiska skäl. Möjligheten skulle också öppnas för en enstaka omprövning av alla utskänkningstillstånd.

Propositionen 1976/77:108 följer *den ena* delen av APU:s förslag om oktrojprövningen. Oktrojperioderna avskaffas, men – till skillnad från såväl majoritets- som minoritetsförslagen i APU – utan att några nya regler införs som ersättning. I propositionen föreslås sålunda att kommunerna helt skall avhändas möjligheten att samtidigt ompröva alla utskänkningstillstånd.

Detta förslag har vallat oro på ansvarigt håll. Stockholms kommun framhöll i sitt remissvar på APU att ett slopande av oktrojssystemet skulle medföra klart försämrade möjligheter till aktiva alkoholpolitiska insatser. I januari i år vände sig kommunen på nytt till regeringen och begärde att oktrojssystemet skulle bibehållas, i vart fall i storstadsområdena. Bakom framställningen stod en enig kommunstyrelse, representerande samtliga i fullmäktige företrädda partier.

Det framhölls att oktrojssystemets samlade bedömning av alla utskänkningstillstånd är av stort värde i Stockholm, där det finns ett betydande antal serveringstillstånd och där restaurangbranschens struktur och inriktning undergår ständiga förändringar.

Utskänningsfrågornas karaktär i de större städerna kan illustreras med att det, vid årsskiftet 1975-1976, enbart i Stockholms kommun fanns inte mindre än 372 restauranger med rusdrycksrättigheter.

Eftersom det är vanligt att nya restauranger öppnas och får tillstånd under löpande oktrojperiod kan det lätt bli en stark tendens till en förlöpande ökning av antalet tillstånd. 1965-1973 ökade t. ex. antalet restauranger med fullständiga rättigheter i Stockholm med ca 50 %.

År 1974 konstaterade nykterhetsnämnden att med en sådan utveckling " --- kommer --- de seriöst drivna restaurangerna som uppfyller alla föreskrifter och bestämmelser --- att få allt svårare att klara sig i konkurrensen med mindre nogräknade företag".

Överetableringen av restauranger i Stockholm har också lett till såväl nykterhetsproblem som andra missförhållanden inom branschen.

Vad som i detta sammanhang bör understrykas är att den 50-procentiga ökningen av antalet spritrestauranger tillkom genom rader av beslut om en eller ett par krogar i taget. Det faller sig då naturligt med ett slags "rättvice"-bedömningar. Varför skall A få nöja sig med vinnrättigheter när B får servera starksprit? Däremot görs sällan en alkoholpolitisk bedömning av den förda politikens konsekvenser - i det här fallet den 50-procentiga ökningen för antalet utskänkningstillstånd för spritdrycker.

Oktrojperioderna har varit det enda medlet för att, om än i efterhand, efter en samlad bedömning anpassa det totala antalet utskänkningstillstånd till vad som är socialpolitiskt acceptabelt.

Det är visserligen riktigt att denna möjlighet i praktiken blivit sparsamt utnyttjad. Det hindrar inte att oktrojperioderna är en värdefull möjlighet att i vissa lägen upprätthålla ordning, nykterhet och trevnad inom restaurangnäringen. Det vore olyckligt om oktrojprövningen helt avskaffades just när det starkt ökade antalet utskänningsställen i vissa kommuner gjort det mer aktuellt med en generell åtstramning av utskänningspolitiken.

Det enda vägande skäl som anförts mot systemet med oktrojperioder är den onödiga arbetsbelastning för olika myndigheter, som blir följden i de fall oktrojprövningen genomförs utan att något nämnvärt antal tillstånd återkallas.

Ett sätt att avskaffa de *obligatoriska* oktrojperioderna, men bibehålla *möjligheten* att samtidigt ompröva alla utskänkningstillstånd, anvisades i den ovan refererade reservationen i APU. En väsentlig fördel med denna lösning är att det s. k. kommunala vetot bibehålls inte bara vid nyetableringar utan också för gällande utskänkningstillstånd. Som framhölls i den nämnda framställningen från Stockholms kommun skulle ett avskaffande av oktrojprövningen innebära ett försvagat inflytande i alkoholfrågor för kommunernas folkvalda och en centralisering till tjänstemän hos länsstyrelserna.

I avvaktan på att förslag kan framläggas om en ny lagstiftning enligt ovannämnda riktlinjer bör de nuvarande reglerna om oktrojperioder kvarstå.

Jag hemställer

1. att riksdagen beslutar att rusdrycksförsäljningens bestämmelser om oktrojperioder intages i princip oförändrade i den i propositionen föreslagna lagen om handel med drycker.
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ny lagstiftning rörande i motionen berörda frågor, i linje med den i motionen åberopade reservationen i alkoholpolitiska utredningen av herrar Boo, Burman och Nyberg.

Stockholm den 25 mars 1977

MARGARETA ANDRÉN (fp)